

Promotie

Dit proefschrift gaat over een actueel beleidsvraagstuk, namelijk over wat te doen als donorland wanneer de minst ontwikkelde landen (MOL's of LDC's) zich ontwikkelen. Er moet dan worden overgeschakeld van hulp naar andere vormen van economische samenwerking: het estafettestukje moet worden doorgegeven, en men dient ook de economische buitenlandinstrumenten aan te passen naarmate een land zich ontwikkelt. Bij het aantreden van dit kabinet heeft deze beleidsuitdaging geleid tot het creëren van één minister van Buitenlandse Handel én Ontwikkelingssamenwerking. De casestudy in het proefschrift behandelt Kaapverdië dat na de dekolonisatie in 1975 als MOL begon, aanvankelijk vooral de vruchten plukte van (ook Nederlandse) ontwikkelingshulp, en sinds het begin van deze eeuw in toenemende mate profiteert van handel en investeringen.

Het proefschrift begint met het raadsel dat er landen zijn die zich samen met de VN heftig verzetten tegen het verlies van de status als MOL, maar ook landen die de MOL-status kunnen krijgen (en de daarbij komende voorkeursbehandeling) maar dit weigeren. De dissertatie volgt het beleid gericht op de MOL's vanaf de introductie van de categorie in de jaren zeventig van de vorige eeuw.

In 2004 besloten de Verenigde Naties na langdurige onderhandelingen dat Kaapverdië niet langer tot de Minst Ontwikkelde Landen gerekend zou worden. Het was duidelijk dat dit het begin van een reeks opwaarderingen zou zijn. We weten inmiddels dat de Maldiven volgden in 2011 en Samoa in 2014. Er zijn op dit moment door de VN nog drie kandidaten geïdentificeerd voor een vergelijkbare bevordering of *graduation*: Equatoriaal-Guinea, Tuvalu en Vanuatu.

De statusverbetering van Kaapverdië – gebaseerd op goed beleid, politieke stabiliteit en effectieve ontwikkelingshulp – is nu fond goed nieuws, omdat dit betekent dat het land zich heeft ontwikkeld en dat zijn welvaart sterk gegroeid is. Toch was er veel huiver om deze stap ook formeel te zetten, enerzijds in het land zelf (men was bang dat de groei zou stikken door vermindering van ontwikkelingshulp en markttoegang), maar anderzijds ook bij de VN-bureaucratie die de statusverbetering meermaals ontraadde. Kaapverdië voldeed al in 1994 aan de objectieve voorwaarden voor deze bevordering en dit is drie keer herbevestigd. Het positieve VN-besluit kostte tien jaar.

Dit proefschrift onderzoekt onder andere met behulp van interviews van een dertigtal direct betrokken beleidsmakers en politici waarom het zo lang duurde voordat de formele stap gezet werd. Daarbij wordt de geschiedenis onderzocht van de categorie van de Minst Ontwikkelde Landen die in 1971

DJALITA FIALHO

Werkzaam bij het Pires Institute for Leadership, Praia in Kaapverdië

is ingesteld. Hierbij blijkt dat de VN de spelregels aanpaste om ontwikkelingslanden langer als MOL te kunnen blijven beoordelen. Tevens analyseert de dissertatie het oerwoud van nieuwe landencategorieën dat sindsdien is ontsproten. In 1985 werden er nog maar vier landenclassificaties gebruikt; dat zijn er nu dertig. Een gemiddeld ontwikkelingsland is ondertussen in drie of vier landengroepen ingedeeld, elk met verschillende regels en instrumenten. Sommige landen – zoals Afghanistan, Burundi, de Centraal-Afrikaanse Republiek en Tsjad – komen in zes landenclassificaties voor. Opmerkelijk is ook dat de landenclassificaties van de kleine-eiland-ontwikkelingslanden (Small Island Developing States; SIDS) een explosieve groei vertonen. De VN

heeft inmiddels vijf verschillende lijsten voor deze SIDS die sterk groeien en waarop soms ook niet-eilanden zoals Suriname voorkomen. De mondiale ontwikkelingshulp voor de 52 eiland-economieën op de langste SIDS-lijst, die in 2001 werd geïntroduceerd, belooft circa zestig miljoen dollar per land per jaar over de periode 2000–2011. Dit laat zich vergelijken met een andere geografische categorie die in 1957 werd geïntroduceerd: de door land omgeven ontwikkelingslanden. Deze categorie bleef min of meer stabiel en omvat momenteel 32 landen waarbij het hulpbedrag 600 miljoen dollar per land per jaar beliep over de periode 2000–2011. Nieuwe lijsten met groeiende aantallen landen lijken niet erg effectief in het genereren van meer hulp.

Het gedrag van de VN-bureaucratie om spelregels te wijzigen en landen in steeds weer nieuwe categorieën onder te verdelen, lijkt onlogisch. Immers, als er voldoende ontwikkeling plaatsvindt zou een land niet langer als Minst Ontwikkeld moeten worden bestempeld. Uit de interviews blijkt hoe het beeld van Minst Ontwikkeld te lang in stand wordt gehouden en onredelijk lang verlengd wordt. Dit heeft gevolgen, zoals het blijven voortduren van de afhankelijkheid van hulp. Zelfs na de formele bevestiging van de nieuwe status van Kaapverdië blijft de VN ijveren voor het continueren van een voorkeursbehandeling en de institutionalisering van een nieuw overgangskader. De VN creëerde een nieuwe impliciete categorie van 'ex-MOL- in-overgangsfase'. Dit bekrachtigt de status quo, bestendigt het voortbestaan van het bureaucratische apparaat, en legitimeert verdere ontwikkelingsinterventies in deze landen. Uiteindelijk betekent het ontgroeien van de MOL-status onder deze omstandigheden niet noodzakelijkerwijs de bevrijding van een afhankelijkheidsrelatie.

Fialho, D. (2015) *Slicing up the developing world. Differentiation in the special treatment of developing countries*. Proefschrift. Den Haag/Rotterdam: International Institute of Social Studies/Erasmus Universiteit Rotterdam.